

עצמאית ברשת

האינטרנט משפיע כמעט על כל תחום בחיינו, כולל על השפה. לכבוד יום העצמאות, בחרנו לכתוב על ספר חדש המנסה להגדיר מה בדיוק קורה לעברית באינטרנט. עברית עכשווית, עם הפנים קדימה

איך מתמודדת העברית עם השפה החדשה שנוצרת בקצב מסחרר (מהר מאוד) באינטרנט? פרמל וייסמן ואילן גונן, שני חוקרי אינטרנט צעירים, מנסים לענות על השאלה הזאת בספר חדש – "עברית אינטרנטית". הספר (הוצאת פתח) הוא ראשון מתוך סדרת ספרים על השפה העברית העכשווית שעורך העיתונאי והלשוני רוביק רוזנטל.

תופעה לשונית

"די בהצצה קצרה בתכנים שבני נוער יוצרים ברשת כדי להיווכח בפער (בהבדל) הלשוני הדרמטי בין הדורות", כותבים וייסמן וגונן בפתחת הספר. "לעתים לא בטוח כלל שכולנו דוברים את אותה השפה. דוברי שפות אחרות ברחבי העולם מדרווחים על תחושות (הרגשות) דומות. נראה כי שפת האינטרנט היא תופעה לשונית שוברת מוסכמות (לא קונונציונלית), המשנה דרכי חשיבה ביחס לשפה". המחברים מציעים להתייחס לשפה החדשה הזאת שנוצרת ברשת לא כדוגמה לעילגות ודלות (שפה ענייה, לא יפה) אלא כדוגמה ליצירתיות (קריאטיביות) לשונית, להתפתחות טבעית של שפה ולהתאמתה לרוח הזמן.

שפה כתובה-מדוברת

השפה הנכתבת באינטרנט דומה לשפה המדוברת ולא לשפה הגבוהה יותר, הנדרשת בטקסטים כתובים. האינטרנט, טוען הספר, שובר את המחיצה (הקיר, ההבדל, הגדר) העתיקה בין שפת הכתיבה לשפת הדיבור ומציג אפשרות שלישית: שפה כתובה-מדוברת.

הבלשנות המודרנית מניחה כי בשום סיטואציה לא נשתמש בכתיבה כאשר ניתנת לנו האפשרות לדבר. מהפכת האינטרנט הוכיחה שההנחה הזאת שגויה (לא נכונה): "במקום להרים טלפון ולשוחח בקול, מעדיפים אנשים רבים המחוברים לרשת לצ'אט בתוכנות מסרים מיידיים. בלא מעט מקומות עבודה, עמיתים (קולגות) לעבודה מעדיפים להתכתב במקום לצעוד כמה צעדים למשרד השכן, באמצעות דוא"ל פנימי או בתוכנות מסרים מיידיים".

הפתיכה הממוחשבת הזאת, אשר קיבלה תפוצה עולמית וחוצה מדינות ומעמדות, יוצרת צורות חדשות של פתיכה לצד צורות חדשות של דיבור, ולנגד עינינו נולדת שפה חדשה, שפה שמשלבת את לשון הדיבור עם לשון הכתיבה.

העברית באינטרנט היא שפה כתובה אך היא משתמשת במאפיינים רבים של הלשון המדוברת ובכך יוצרת שפה חדשה, שמחברת בין שפת הכתיבה לשפת הדיבור.

תופעות ייחודיות

הספר מגדיר תופעות אופייניות לשפה המתפתחת באינטרנט. אחת מהן היא שימוש מוגבר בסימני פיסוק. הדבר מקובל במיוחד בטוקבקים, שבהם מגיבים הגולשים על ידיעות חדשותיות או על מאמרי דעות. "מזה ישנה אם היא תתעסק בפעם, זה לא יחזיר את בנה!!!!".

תופעה נפוצה אחרת היא הכפלת אותיות לצורכי הדגשה: "ישששששששש" (מביע שמחה), או כמו בטוקבק הבא, שמוזכר מפני סכנה: "הואאאאאאא יתאבד נא להיזהררררררררררר".

רבים אף נוהגים להוסיף לפתיכה אותיות ממערכות כתב אחרות וסימנים שאינם אותיות: "ואו אני 3מאה למרק", או "333 ע'למית".

תופעה רביעית שמזכירים המחברים היא הנטייה להמציא ראשי תיבות ולהשתמש בהם.

העברית האינטרנטית עשירה בחיבורים בין מילים: מנשמע (מה נשמע), מקורה (מה קורה), "עשית לי תיום" (את היום).

מילים ברשת

הספר כולל גם התייחסויות לפייסבוק, ויקיפדיה, טוויטר ועוד. בסופו מוצג "מילון העברית המקוונת", שמכיל מאות ערכים. הנה כמה מהערכים הללו:

אהבתם?

אאזין – ראשי תיבות של "אם אני זוכר נכון".

אאל"ט – ראשי תיבות של "אם אני לא טועה".

אהבתי – תגובה מקובלת בפייסבוק המבטאת

אישור, קבלה, עניין והנאה. גרסה עברית של לייק. **אז-אפ-גי** – מילת קריאה המבטאת הפתעה. אנגלית: OMG. ראשי תיבות של Oh My God. **אוהבתותי** – ביטוי חיבה. הצמדה של "אוהבת אותך".

אחד שיודע – בינוי מקובל של גולשים בפורומים ובטוקבקים.

איציק – בינוי חיבה לתוכנת אייסיקיו.

אפקד – אף אחד.

ביי-אף-אף – החבר הכי טוב. אנגלית BFF, ראשי תיבות: Best Friend Forever.

דפקא – דווקא, על פי הדיבור העברי הקליל.

להספיק – לשלוח ספאם, להציף בהודעות ובל.

הקליק – הקיש על כפתור העכבר. בעקבות "קליק".

התפספק – שמר על קשר עם אנשים וקבוצות באמצעות הפייסבוק.

זבלן – משתמש הנוהג לשלוח דואר זבל.

ביתב, לכתב – מיעזר אימייל.

לא אוהב – הפעת דחייה של פרסום כלשהו בפייסבוק. אנגלית: unlike.

ללייקה, ללייקלק – לעשות לייק, ללחוץ "אהבתי" על פרסום בפייסבוק.

לנקק – קישר, יצר לינק.

מאגניב – אהוב, מוצלח, נעים. צורת כתיבה ייחודית של "מגניב", המרמזת שהיא נהגית במלעיל. נכתב גם: מאאגניב.

מאמם – נהדר, נפלא, משובח. חריגת כתיב של "מהמם". נכתב גם 100מם, מXמם.

מסתומרת – מה זאת אומרת, על פי ההגייה העברית הקלילית.

סמלין – ביצע פעולת הדמיה, נגזר מסימולציה.

קביעת האקדמיה ללשון: הדמה.

פחח – ביטוי תיעוב, חיקוי להפעלת תיעוב קולית. גם בהארכה: פחחחחחח.

פלטר – סיגן משתתפים לא רצויים בשיח אינטרנט, או כל חומר בלתי רצוי אחר. נגזר משם העצם פילטר, מסנן.

ציוץ – פרסום בטוויטר. בעקבות האנגלית: tweet.

רפרש – ריענון, טען מחדש דף של אינטרנט. אנגלית: refresh.

שרשור – שיחה בפורום, או הסתעפות של טוקבקים המגיבים זה לזה.

אילה פרלמוטר